

Metody ilościowe w językoznawstwie

Prowadzący: prof. dr hab. Adam Pawłowski

Treści :

I. Krótkie przypomnienie podstawowych pojęć epistemologii:

- nauka
- teoria
- empiria
- metoda
- wnioskowanie
- prawda i błąd w nauce
- prawidłowość i prawo naukowe

II. Schematy badań

- hipoteza--> test--> weryfikacja/falsyfikacja-->prawidłowość/prawo
- strategie badawcze: porównanie, badanie związków (sieć leksykalna, taksonomie, filiacje tekstów, mapy semantyczne), poszukiwanie początku (nurt genetyczny], badanie funkcji
- kontrprzykłady postępowania naukowego: publicystyka, popularyzacja, projekty komercyjne

III. Orientacje epistemologiczne

- ogólne (aprioryzm, aposterioryzm, dedukcjonizm, indukcjonizm, falsyfikacjonizm, konstruktywizm)
- szczegółowe (semiotyka, kognitywistyka, strukturalizm etc.)

IV. Podejście ilościowe w nauce o języku

- kwantyfikacja danych
- agregacja informacji (tworzenie wskaźników)
- tworzenie modelu i predykcja lub wyjaśnianie
- wizualizacja danych i wyników

V. Narzędzia do badań ilościowych języka:

- korpusy tekstów (NKJP, inne)
- + definicja korpusu
- + rodzaje korpusów
- + opracowanie danych (digitalizacja, OCR, anotacja)
- + zastosowania korpusów (źródło danych, dane uczące, generator wiedzy)
- + rozszerzenie pojęcia korpusu: biblioteki cyfrowe, sieć WWW, linked data

VI. Narzędzia do badań ilościowych języka (wytworzone głównie w ramach CLARIN-PL)

- jak odróżnić narzędzie od zasobu?
- analiza morfologiczna (tager, analizatory morfologiczne)
- analiza składniowa (Chunker)
- rozpoznawanie nazw własnych (NER)

- relacje między nazwami własnymi (Serel)
- grupowanie tekstów (CLUTO)
- analiza chronologiczna (ChronoPress)
- analiza semantyczna

VII. Perspektywa językoznawcza (medioznawcza, informatologiczna, literaturoznawcza)

- badanie autorstwa
- stylometria
- taksonomie tekstów
- sieci leksykalne (Słowosieć, wordnety)
- profilowanie pojęć
- ocena jakości wyszukiwania informacji (recall, precision etc.)
- analiza wydźwięku tekstów (sentiment analysis)
- analiza zawartości

VIII. Deser: humanistyka cyfrowa

- nowe idzie, już przyszło?
- co jest nowe, a co stare?
- networking? big data? globalność?
- humanistyka cyfrowa w Polsce (CLARIN, DARIAH).

Lektury podstawowe:

BIBLIOGRAFIA OBEJMUJE PRACE Z ZAKRESU METODOLOGII OGÓLNEJ I FILOZOFII NAUKI, METODOLOGII BADAŃ JĘZYKA, LINGWISTYKI STATYSTYCZNEJ I KORPUSOWEJ ORAZ HUMANISTYKI CYFROWEJ. POZYCJE OBOWIĄZKOWE ZAZNACZONO W TEKŚCIE KRESKĄ NA LEWYM MARGINESIE. JEDNAK OBOWIĄZKOWOŚĆ NIE JEST TUTAJ WYMAGANIEM SZCZEGÓŁOWEJ LEKTURY CAŁOŚCI, RACZEJ ZAZNAJOMIENIA SIĘ Z CAŁOŚCIĄ I DOKŁADNIEJSZEGO PRZECZYTANIA FRAGMENTÓW ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROFILU PRACY DOKTORSKIEJ. CAŁOŚĆ BIBLIOGRAFII MA WIĘC CHARAKTER POMOCNICZY, SŁUŻY W ROZWIĄZYWANIU KONKRETNÝCH ZAGADNIĘN PRZY PISANIU ROZPRAWY.

JAKO ISTOTNE ŹRÓDŁA WIEDZY SŁUŻĄ LICZNE SERWISY INFORMACYJNE W SIECI WWW (TUTAJ ROZRÓŻNIAMY ZASOBY, NP. ENCYKLOPEDIE SIECIOWE LUB BAZY DANYCH, ORAZ NARZĘDZIA, NP. ZE STRON CLARIN-PL I INNYCH NARODOWYCH CLRAINÓW).

ŹRÓDŁA ELEKTRONICZNE BĘDĄ WSKAZYWANE PODCZAS ZAJĘĆ, STOSOWNIE DO POTRZEB.

TEKSTY:

BARTMIŃSKI JERZY (1988), KRYTERIA ILOŚCIOWE W BADANIU STEREOTYPÓW JĘZYKOWYCH. BIULETYN POLSKIEGO TOWARZYSTWA JĘZYKOZNAWCZEGO 41, 91-104.

CHALMERS ALAN FRANCIS (1993), CZYM JEST TO, CO ZWIEMY NAUKĄ? ROZWAŻANIA O NATURZE, STATUSIE I METODACH NAUKI: WPROWADZENIE DO WSPÓŁCZESNEJ FILOZOFII NAUKI. PRZEKŁAD I OPRACOWANIE ADAM CHMIELEWSKI. WROCŁAW: SIEDMIORÓG.

CHMIELEWSKI ADAM (2003), FILOZOFIA POPPERA. WROCŁAW: WYDAWNICTWO UNIwersYTETU WROCŁAWSKIEGO. [ROZDZIAŁ DRUGI: FILOZOFIA NAUKI I METODOLOGIA]

CWALINA WOJCIECH (2001), WIDZĘ TO, CO WIEM, CZY WIEM TO, CO WIDZĘ: KONSTRUKTYWIZM I REALIZM W PSYCHOLOGII POZNAWCZEJ. STUDIA PSYCHOLOGICZNE 40, 71–97.

FLECK LUDWIK (1986), POWSTANIE I ROZWÓJ FAKTU NAUKOWEGO. LUBLIN: WYDAWNICTWO LUBELSKIE. [WYBRANE ROZDZIAŁY, M.IN. II/R.2 TRWAŁOŚĆ SYSTEMÓW I HARMONIA ŻŁUDZEŃ]

GACKOWSKI TOMASZ (RED.) (2014), METODOLOGIA BADAŃ MEDIOZNAWCZYCH. WARSZAWA: INSTYTUT DZIENNIKARSTWA UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO.

GRUSZCZYŃSKI LESZEK (2001), KWESTIONARIUSZE W SOCJOLOGII. KATOWICE: WYDAWNICTWA UNIwersYTETU ŚŁĄSKIEGO.

- HABRAJSKA GRAŻYNA (RED.) (2010), ROZMOWY O KOMUNIKACJI 4. METODOLOGIA I PRAKTYKA KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ. ŁASK: OFICyna WYDAWNICZA LEKSEM.
- HAMMERL ROLF, SAMBOR JADWIGA (1990), STATYSTYKA DLA JĘZYKOZNAWCÓW. WARSZAWA: PWN.
- HAMMERL ROLF, SAMBOR JADWIGA (1993), O STATYSTYCZNYCH PRAWACH JĘZYKOWYCH. WARSZAWA: ZAKŁAD SEMIOTYKI LOGICZNEJ UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO.
- KAMIŃSKA-SZMAJ IRENA (1990), RÓŻNICE LEKSYKALNE MIĘDZY STYLAMI FUNKCJONALNYMI POLSZCZYZNY PISANEJ. ANALIZA STATYSTYCZNA NA MATERIALE SŁOWNIKA FREKWENCYJNEGO. WROCLAW: WYDAWNICTWO UNIwersYTETU WROCLAWSKIEGO.
- KENNEDY G. D. (1998), AN INTRODUCTION TO CORPUS LINGUISTICS. LONDON ETC.: LONGMAN.
- KRAJEWSKI WŁADYSŁAW (1998), PRAWA NAUKI. WARSZAWA: KSIĄŻKA I WIEDZA.
- LEWANDOWSKA-TOMASZCZYK BARBARA (RED.) (2005), PODSTAWY JĘZYKOZNAWSTWA KORPUSOWEGO. ŁÓDŹ: WYDAWNICTWO UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO.
- MCENERY T., WILSON A. (1996), CORPUS LINGUISTICS. EDINBURGH: EDINBURGH UNIVERSITY PRESS.
- NOWAK STEFAN (2007), METODOLOGIA BADAŃ SPOŁECZNYCH. WARSZAWA: WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN.
- OAKES M.P. (1998), STATISTICS FOR CORPUS LINGUISTICS. EDINBURGH: EDINBURGH UNIVERSITY PRESS.
- PAWŁAK MIROSŁAW (RED.) (2009), METODY BADAŃ W JĘZYKOZNAWSTWIE STOSOWANYM. POZNAŃ: POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE.
- PAWŁOWSKI ADAM (2001), METODY KWANTYTATYWNE W SEKWENCYJNEJ ANALIZIE TEKSTU. WARSZAWA: KATEDRA LINGWISTYKI FORMALNEJ UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO. [FRAGMENTY]
- PAWŁOWSKI ADAM (2003), LINGWISTYKA KORPUSOWA – PERSPEKTYWY I ZAGROŻENIA. POLONICA 22-23 (2003), 19–32.
- PAWŁOWSKI ADAM (2009), NAUKA O MEDIACH I KOMUNIKACJI. PRÓBA OCENY STANU DYSCYPLINY. IN: MIROSŁAW FILICIAK, GRZEGORZ PTASZEK (RED.) (2009), KOMUNIKOWANIE (SIĘ) W MEDIACH ELEKTRONICZNYCH. WARSZAWA: WYDAWNICTWA AKADEMICKIE I PROFESJONALNE, 15-28.
- PAWŁOWSKI ADAM (2010), EMPIRYCZNE I ILOŚCIOWE METODY BADAŃ WOBEC NAUKOWEGO STATUSU WSPÓŁCZESNEGO JĘZYKOZNAWSTWA. IN: PIOTR STELMASZCZYK (RED.), METODOLOGIE JĘZYKOZNAWSTWA. FILOZOFICZNE I EMPIRYCZNE PROBLEMY W ANALIZIE JĘZYKA. ŁÓDŹ: WYDAWNICTWO UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO, 2010, 117–131.
- PERLIN JACEK (2004), METODOLOGIA JĘZYKOZNAWSTWA DIACHRONICZNEGO. WARSZAWA: WYDAWNICTWO AKADEMICKIE DIALOG.
- PIETER JÓZEF (1967), OGÓLNA METODOLOGIA PRACY NAUKOWEJ. WROCLAW, WARSZAWA, KRAKÓW: ZAKŁAD NARODOWY IM. OSSOLIŃSKICH, WYDAWNICTWO POLSKIE AKADEMII NAUK.
- PIOTROWSKI TADEUSZ (2003), JĘZYKOZNAWSTWO KORPUSOWE: WPROWADZENIE DO PROBLEMATYKI. IN: STANISŁAW GAJDA (RED.), JĘZYKOZNAWSTWO W POLSCE. STAN I PERSPEKTYWY. OPOLE: POLSKA AKADEMIA NAUK, KOMITET JĘZYKOZNAWSTWA, UNIwersYTET OPOLSKI, INSTYTUT FILOLOGII POLSKIEJ.
- PRZEPIÓRKOWSKI ADAM, BAŃKO MIROSŁAW, GÓRSKI RAFAŁ L., LEWANDOWSKA-TOMASZCZYK BARBARA (RED.) (2012), NARODOWY KORPUS JĘZYKA POLSKIEGO. WARSZAWA: WYDAWNICTWO NAUKOWE PAN.
- SAMBOR JADWIGA (1972), SŁOWA I LICZBY. ZAGADNIENIA JĘZYKOZNAWSTWA STATYSTYCZNEGO. WROCLAW, WARSZAWA ETC.: OSSOLINEUM.
- SAMBOR JADWIGA (2001), JĘZYK POLSKI W ŚWIELE STATYSTYKI. IN: JERZY BARTMIŃSKI (RED.), WSPÓŁCZESNY JĘZYK POLSKI. LUBLIN: WYDAWNICTWO UNIwersYTETU MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ, 503-526.
- SAPA REMIGIUSZ (RED.) (2009), METODOLOGIA BADAŃ OBSZARU POŚREDNICZENIA W KOMUNIKACJI NAUKOWEJ Z PERSPEKTYWY NAUKI O INFORMACJI. KRAKÓW: WYDAWNICTWO UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO.
- STAŁMASZCZYK PIOTR (RED.) (2006), METODOLOGIE JĘZYKOZNAWSTWA. ŁÓDŹ: WYDAWNICTWA UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO. [A TAKŻE KOLEJNE TOMY Z TEJ SERII]

BIBLIOGRAFIA UZUPEŁNIAJĄCA

- ZAWIERA M.IN. PRZYKŁADOWE MATERIAŁY Z ZAKRESU METODOLOGII INNYCH NAUK HUMANISTYCZNYCH I PRACE LINGWISTYCZNE PRZYDATNE DO BADAŃ INTERDYSCYPLINARNYCH.
- APANOWICZ JERZY (2003), METODOLOGIA NAUK. TORUŃ: DOM ORGANIZATORA TNOiK.

BIOLIK MARIA (RED.) (2003), METODOLOGIA BADAŃ ONOMASTYCZNYCH. OLSZTYN: TOWARZYSTWO NAUKOWE: OŚRODEK BADAŃ NAUKOWYCH IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO.

BOBOWSKI KAZIMIERZ (1973), ENCYKLOPEDIA NAUK POMOCNICZYCH HISTORII NOWOŻYTNEJ I NAJNOWSZEJ. WROCLAW: UNIWERSYTET WROCLAWSKI.

BRZEZIŃSKI JERZY, BRZEZIŃSKA ANNA (1984), ELEMENTY METODOLOGII BADAŃ PSYCHOLOGICZNYCH. WARSZAWA: PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE.

BUDZYK KAZIMIERZ (1956), STUDIA Z ZAKRESU NAUK POMOCNICZYCH I HISTORII LITERATURY POLSKIEJ. T.1 I T.2. WROCLAW: OSSOLINEUM.

CHOŁUJ BOŻENA, JOERDEN JAN C. (RED.) (2003), OD FAKTU NAUKOWEGO DO PRODUKCJI WIEDZY. WARSZAWA: WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO.

GARBARCZUK WŁODZIMIERZ, ŚWIĆ ANTONI, WALDEMAR WÓJCIK (2006), METODOLOGIA OCHRONY INFORMACJI. LUBLIN: WYDAWNICTWO POLITECHNIKI LUBELSKIEJ.

HAJDUK ZYGMUNT (2001), OGÓLNA METODOLOGIA NAUK. LUBLIN: REDAKCJA WYDAWNICTW KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO. [FRAGMENTY]

HAJDUK, ZYGMUNT (2002), METODOLOGIA NAUK PRZYRODNICZYCH. LUBLIN: REDAKCJA WYDAWNICTW KUL.

JADACKI JACEK JULIUSZ (2010), METODOLOGIA I SEMIOTYKA: IDEE – METODY – PROBLEMY. WARSZAWA: WYDAWNICTWO NAUKOWE "SEMPER".

KAHNEMAN DANIEL, SLOVIC PAUL, TVERSKY AMOS (ED.) (1985), JUDGMENT UNDER UNCERTAINTY: HEURISTICS AND BIASES. CAMBRIDGE: CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS.

KAMIŃSKI STANISŁAW (1994), METODA I JĘZYK: STUDIA Z SEMIOTYKI I METODOLOGII NAUK. LUBLIN: TOWARZYSTWO NAUKOWE KUL.

KANIEWSKI SEBASTIAN, KOWALEWSKA DOROTA, ŻUREK MAREK (2010), METODOLOGIA STUDIÓW EUROPEJSKICH. SZCZECIN: INSTYTUT POLITOLOGII I EUROPEISTYKI UNIWERSYTETU SZCZECIŃSKIEGO; WARSZAWA: INSTYTUT EUROPEISTYKI UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO.

KASPERSKI EDWARD (RED.) (2000), ROZWAŻANIA METODOLOGICZNE: JĘZYK, LITERATURA, TEATR. WARSZAWA: WYDZIAŁ POLONISTYKI UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO.

KIKLEWICZ ALEKSANDER (2012), ZNACZENIE W JĘZYKU. OLSZTYN: UNIWERSYTET WARMIŃSKO-MAZURSKI W OLSZTYNIE.

KMITA JERZY (1985), KULTURA I POZNANIE. WARSZAWA: PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE.

KONECKI KRZYSZTOF (2000), STUDIA Z METODOLOGII BADAŃ JAKOŚCIOWYCH: TEORIA UGRUNTOWANA. WARSZAWA: WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN.

KUBIAK STANISŁAW (1976), METODOLOGIA BIBLIOTEKOZNAWSTWA I NAUKI O INFORMACJI NAUKOWEJ. MATERIAŁY Z SESJI NAUKOWEJ ZORGANIZOWANEJ PRZEZ INSTYTUT BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ ORAZ BIBLIOTEKĘ GŁÓWNAŃ UAM (17-18 XII 1974 R.). POZNAŃ: WYDAWNICTWO NAUKOWE UAM.

LEBIEDZIŃSKI WŁODZIMIERZ (2000), METODOLOGIA FILOZOFICZNA: ZARYS I KRYTYKA GŁÓWNYCH NURTÓW. OLSZTYN: WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO.

LEECH G. (1992), CORPORA AND THEORIES OF LINGUISTIC PERFORMANCE. IN: J. SVARTVIK (1992) (ED.), DIRECTIONS IN CORPUS LINGUISTICS: PROCEEDINGS OF NOBEL SYMPOSIUM 82, STOCKHOLM, 4 - 8 AUGUST 1991. BERLIN ETC.: MOUTON DE GRUYTER, 105-125.

MAGEE BRYAN (1998), POPPER. WARSZAWA: PRÓSZYŃSKI I S-KA. PRZEŁOŻYŁ PAWEŁ DZILIŃSKI.

MAJKA JÓZEF (1995), METODOLOGIA NAUK TEOLOGICZNYCH. WROCLAW: "TUM".

MARKOWSKI MIECZYSLAW (1976), METODOLOGIA NAUK. WROCLAW: OSSOLINEUM.

PAWŁOWSKI TADEUSZ (1978), TWORZENIE POJĘĆ I DEFINIOWANIE W NAUKACH HUMANISTYCZNYCH. WARSZAWA: PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE.

PODGÓRSKI RYSZARD ADAM (2007), METODOLOGIA BADAŃ SOCJOLOGICZNYCH: KOMPENDIUM WIEDZY METODOLOGICZNEJ DLA STUDENTÓW. BYDGOSZCZ, OLSZTYN: OFICyna WYDAWNICZA BRANTA.

POMORSKI JAN (1991), HISTORYK I METODOLOGIA. LUBLIN: WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ.

POMORSKI JAN (RED.) (1998), HISTORIA, METODOLOGIA, WSPÓŁCZESNOŚĆ. LUBLIN: WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ. SERIA: RES HISTORICA Z. 6.

RITTEL TEODOZJA (1994), METODOLOGIA LINGWISTYKI EDUKACYJNEJ: ROZWÓJ JĘZYKA. KRAKÓW: WYDAWNICTWO NAUKOWE WSP.

SNOW CHARLES P. (1999), DWIE KULTURY, WARSZAWA: PRÓSZYŃSKI I S-KA. PRZEKŁAD T. BASZNAK.

SUCH JAN (1975), PROBLEMY WERYFIKACJI WIEDZY. WARSZAWA PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE.

SZUMSKA DOROTA (1996), BEZ REMATU: METODOLOGIA OPISU ORGANIZACJI TEMATYCZNEJ TEKSTU W UJĘCIU KONFRONTATYWNYM. KRAKÓW: WYDAWNICTWO UNIwersYTETU Jagiellońskiego.

TOPOLSKI JERZY (1984), METODOLOGIA HISTORII. WARSZAWA: PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE.

WĄSIK ZDZISŁAW (1987), SEMIOTYCZNY PARADYGMAT JĘZYKOZNAWSTWA. WROCLAW: WYDAWNICTWO UNIwersYTETU WROCLAWSKIEGO.

WITEK PIOTR (2012), HISTORYK WOBEC METODOLOGII. PAMIĘĆ I SPRAWIEDLIWOŚĆ 2012, 2(20), 79–102.

WÓJCICKI RYSZARD (1974), METODOLOGIA FORMALNA NAUK EMPIRYCZNYCH: PODSTAWOWE POJĘCIA I ZAGADNIENIA. WROCLAW: ZAKŁAD NARODOWY IM. OSSOLIŃSKICH – WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK, POLSKA AKADEMIA NAUK. INSTYTUT FILOZOFII I SOCJOLOGII.

ZIELIŃSKI JAROSŁAW (2012), METODOLOGIA PRACY NAUKOWEJ. WARSZAWA: OFICyna WYDAWNICZA ASPRA-JR.

Warunki zaliczenia:

Punktowana będzie aktywność na zajęciach.

Projekt metodologiczny zawierający opis metody rozwiązania wybranego problemu z obszaru nauki o języku lub komunikacji, uwzględniający (w miarę możliwości) pojęcia, terminy i narzędzia prezentowane na zajęciach (objętość: 4000-5000 znaków).

Uwaga: nie chodzi o przerobiony konspekt pracy